

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL-PENAL

CZU: 349.6

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2024.3\(70\).02](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2024.3(70).02)

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU TĂIEREA ILEGALĂ A VEGETAȚIEI SILVICE: NOI CONOTAȚII PRACTICE

Oxana CAZACU,
*procuror în Procuratura
 mun. Chișinău, Oficiul Principal,
 magistru în drept*
<https://orcid.org/0009-0007-5174-3807>

SUMAR

În prezent, în Republica Moldova se reliefează o raliere a preocupărilor naționale la cele europene și globale, ca urmare a conștientizării necesității luării unor măsuri mai serioase pentru a limita și stopa fenomenul infracțional în domeniul criminalității ecologice aflat în plină expansiune.

Întrucât sistemele de sancționare nu au fost suficiente pentru a garanta respectarea, în totalitate, a legislației privind protecția mediului, a fost nevoie de prevederi mai aspre care să preîntâmpine amploarea fenomenului infracțional în domeniul tăierii ilegale a copacilor.

Drept urmare, prin Legea din 06.06.2024, au fost operate modificări în dispoziția infracțiunii de tăiere ilicită a vegetației silvice, prin incriminarea nu doar a acțiunilor de tăiere, dar și a acțiunilor de rupere și scoatere neautorizat din rădăcini a arborilor și arbuștilor, precum și prin includerea vegetației din spațiile verzi, din zonele umede, din fondul apelor și altor terenuri cu destinație specială de protecție, ca fiind obiect material al acestei infracțiuni.

Cuvinte-cheie: *tăierea ilegală a arborilor și arbuștilor, spațiu forestier, vegetația din afara fondului forestier, arii naturale protejate de stat, vegetație silvică, spații verzi.*

Introducere

Protecția mediului înconjurător constituie o prioritate națională care vizează în mod direct nu doar condițiile de viață și sănătate a populației, dar și realizarea efectivă a intereselor economice și social-umane, or, în perspectiva ulterioară anume statului îi va reveni misiunea dificilă

CRIMINAL LIABILITY FOR ILLEGAL CUTTING OF FOREST VEGETATION: NEW PRACTICAL CONNOTATIONS

SUMMARY

Currently, in the Republic of Moldova, there is a rallying of national, European and global concerns, as a result of the awareness of the need to take more serious measures to limit and stop the criminal phenomenon in the field of ecological crime which is in full expansion.

Since the sanctioning systems were not sufficient to guarantee full compliance with environmental protection legislation, stricter provisions were needed to prevent the extent of the criminal phenomenon in the field of illegal tree cutting.

As a result, by the Law of 06.06.2024, changes were made to the provision of the crime of illegal cutting of forest vegetation, by criminalizing not only the actions of cutting, but also the actions of breaking and uprooting trees and shrubs without authorization, such as and by including the vegetation from green spaces, from wet areas, from the bottom of the waters and other lands with a special purpose of protection, as being the material object of this crime.

Key-words: *illegal cutting of trees and shrubs, forest space, vegetation outside the forest floor, natural areas protected by the state, forest vegetation, green spaces.*

de reparare a prejudiciului cauzat mediului, fapt care se va solda cu utilizarea unor surse financiare publice impunătoare.

Relațiile sociale pe care le reglementează norma penală la capitolul tăierii ilegale a copacilor au evoluat - circumstanță care a impus ajustarea articolului din Codul penal la realitățile existente.

Mult timp rolul răspunderii penale a fost considerat subsidiar celorlalte două tipuri de răspundere: civilă și contravențională. Prin specifi-

cul său, dreptul mediului încearcă prevenirea și combaterea încă din faza incipientă a pagubelor ecologice și doar în cazurile extreme aplicarea răspunderii penale [24, p. 371].

Evoluțiile realizate în domeniul protecției mediului au dus la schimbarea axei de valori, în sensul că numărul tot mai mare de fapte infracționale cu efecte tot mai grave asupra mediului și sănătății umane au impus necesitatea luării unor măsuri mai aspre și mai eficiente.

Actualmente, se prefigurează o nevoie tot mai mare de sancțiuni mai severe pentru faptele tot mai grave îndreptate împotriva mediului, care pornesc de la tăierea ilegală a copacilor, avansând până la traficul ilegal de deșeuri și terorism ecologic.

În acest context, legislația penală a trebuit să cunoască mutații semnificative care să răspundă noilor tipuri de pericole sociale îndreptate împotriva mediului, a omului și a sănătății umane.

Operarea modificărilor la art. 231 din Codul penal, în redacția Legii nr. 136 din 06.06.2024 [5], a fost impusă de necesitatea luării unor măsuri mai aspre și mai eficiente pentru asigurarea realizării principiului inevitabilității răspunderii juridice pentru încălcarea legislației ecologice, exprimată în tăierea ilegală a vegetației silvice.

Noua incriminare cuprinsă în Codul penal se raportează la dispozițiile legale care reglementează aspecte importante specifice protecției vegetației silvice, precum și în materie de protecție a mediului ale Uniunii Europene.

Astfel, Directiva 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal propune stabilirea unor măsuri eficiente care să combată creșterea fenomenului infracțional în domeniul protecției mediului [10].

Scopul declarat al Directivei este stabilit încă din Preambulul său: „Comunitatea este preocupată de creșterea numărului de infracțiuni împotriva mediului și de efectele acestora, care se extind din ce în ce mai mult în afara granițelor statelor în care acestea sunt comise. Astfel de infracțiuni reprezintă o amenințare la adresa mediului și necesită, prin urmare, un răspuns adecvat. Întrucât actualele sisteme de sancționare nu au fost suficiente pentru a garanta respectarea, în totalitate, a legislației privind protecția mediului, este nevoie de prevederi mai aspre care să preîntâmpine amploarea fenomenului infracțional în domeniul environmental.

Noutatea relativă a domeniului răspunderii penale în materia ecologică și lipsa unor instrumente specifice și verificate lasă de multe ori au-

torii unor fapte grave îndreptate împotriva mediului insuficient pedepsiți sau chiar nepedepsiți, lucru deloc avantajos pentru evoluția domeniului. Cu atât mai mult, lipsa unor norme comune pentru toate statele lasă răspunderea penală la stadiul de debut în acest domeniu. Pentru a-și atinge scopul de eficacitate și reală protecție a mediului, introducerea unor sancțiuni cu caracter descurajant pentru activitățile care dăunează mediului și aplicarea acestora se dovedește de strictă necesitate”.

Or, statele membre ale Uniunii Europene, în lupta cu infracțiunile împotriva mediului, au procedat la transpunerea în planul intern al Directivei-cadru 2008/841/JAI privind lupta împotriva crimei organizate, cu toate consecințele care decurg din conținutul său [9].

În context, deși Capitolul IX din Codul penal conține 13 articole care reglementează faptele socialmente periculoase ce constituie infracțiuni care afectează relațiile sociale cu privire la integritatea mediului, în practică sunt aplicabile doar 2-3 articole (art. 231 - tăierea ilegală a vegetației silvice, art. 233 - vânatul ilegal, art. 234 - îndeletnicirea ilegală cu pescuitul) [4].

Obligația pozitivă de a lua toate măsurile rezonabile și adecvate pentru protejarea drepturilor în temeiul Convenției Europene presupune, în primul rând, obligația principală a statelor de a crea un cadru legislativ și administrativ care să aibă drept obiectiv prevenirea eficace a daunelor asupra mediului și asupra sănătății umane [8, art. 8, § 1]. Aceeași obligație rezultă și din Hotărârea în cauza *Budayeva împotriva Rusiei*, nr. 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 și 15343/02, pct. 129-132, 20 martie 2008 [2].

În cazul în care un stat trebuie să soluționeze problemele complexe ale politicii de mediu și economice, în special, atunci când este vorba de activități periculoase, trebuie, de asemenea, să se rezerve un loc deosebit unei legislații adaptate la particularitățile activității în cauză, în special, la nivelul riscului care poate rezulta. Această obligație rezultă și din cauza *Oneryildiz împotriva Turciei* (MC), nr. 48939/99, pct. 90, CEDO 2004-XII [26].

Studiu și dezbateri

Infracțiunea de tăiere ilegală a vegetației, ca și majoritatea componentelor infracțiunilor ecologice din Codul penal, este materială și cere provocarea anumitor urmări prejudiciabile. Specificul urmărilor prejudiciabile pentru aceste infracțiuni îl mai reprezintă și caracterul latent pronunțat al consecințelor. Astfel, la in-

criminarea faptei, este necesar de analizat nu doar urmarea periculoasă care s-a produs, dar și realizarea unei stări de pericol, ca rezultat al săvârșirii faptei socialmente periculoase, prevăzută de legea penală care provoacă urmări grave pe viitor [12].

Revenind la raționamentul operării modificării în componența infracțiunii revăzută de art. 231 din Codul penal, remarcăm că acesta rezultă din necesitatea punerii în aplicare a principiului „*poluatorul plătește*” prevăzută de Directiva 2004/3 5/CE privind răspunderea pentru mediu înconjurător din 21.04.2004, dar și potrivit Legii nr. 1540 din 25.02.1998 privind plata pentru poluarea mediului [16].

Prin urmare, principiul fundamental al prezentei directive constă în aceea că operatorul, a cărui activitate a cauzat o daună asupra mediului sau o amenințare iminentă de producere a unei asemenea daune, trebuie să răspundă financiar, pentru a-i determina pe operatori să adopte măsuri și să dezvolte practici menite să diminueze riscurile de producere a unor daune asupra mediului, astfel încât să se reducă expunerea la riscurile financiare asociate [11].

Studiul literaturii de specialitate a sosit în evidență că unele acte legislative care stabilesc nemijlocit răspunderea penală pentru încălcări în domeniul protecției vegetației forestiere nu au corespondent și nu se regăsesc în cuprinsul Codului penal. Dintre acestea fac parte: Legea cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova [17, art. 22], Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului [21, art. 69 alin. (1)], Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică [18, art. 26], Legea pentru ameliorarea prin împădurirea terenurilor degradate [20, art. 13], Legea cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale [19, art. 36].

Consecvent, analizând prevederile articolului 231 din Codul Penal în versiunea de până la modificarea operată în Codul penal prin *Legea din 06.06.2024*, constatăm că, anterior, se incriminau doar acțiunile de tăiere a vegetației, deși ecosistemul pădurii este prejudiciat și prin acțiuni de rupere, precum și prin scoatere din rădăcini neautorizată a arborilor și arbuștilor. La fel, norma penală în varianta de până la modificări incrimina acțiunile de tăiere a vegetației doar din fondul forestier, fără a include spațiile verzi, zonele umede, fondul apelor și alte terenuri cu destinație specială de protecție.

Prin urmare, este economic avantajos să se achite amenzi neînsemnate, decât să se conformeze rigorilor legale în domeniul protecției vegetației silvice. În acest sens, gradul prejudicia-

bil adus mediului a atras atenția prin inundațiile și alunecările de teren cu efecte, de multe ori devastatoare, asupra comunităților locale și infrastructurii, calamități care au fost puse în legătură de cauzalitate cu tăierile masive de arbori și arbuști din zonele afectate.

Documentul de bază care reglementează relațiile forestiere și activitatea ramurii silvice în Republica Moldova este Codul silvic, cu amendamentele ulterioare, care cuprinde și reglementează contravențiile silvice, răspunderea pentru nimicirea și vătămarea ilicită a vegetației forestiere din afara fondului forestier și anexele corespunzătoare [6, art. 84, art. 85, art. 87].

Problema tăierilor ilicite și a altor fenomene dăunătoare ecosistemelor forestiere și biodiversității lor este reflectată și în Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia pe perioada 2023-2027, aprobat prin Hotărârea de Guvern Nr. 55/2023 [27].

În conformitate cu Hotărârea 1 a Conferinței Ministeriale din Helsinki, *„gestiunea durabilă semnifică: conducerea și utilizarea pădurilor și a terenurilor cu vegetație forestieră într-o manieră și de o intensitate care permite menținerea diversității biologice, productivității, capacității lor de regenerare, vitalității și a capacității lor de a satisface în prezent și în viitor a funcțiilor ecologice, economice și sociale pertinente la nivel local, național și mondial și nici într-un caz nu va prejudicia alte ecosisteme...”* [14].

Prin urmare, estimând consecințele grave pe care le au asupra mediului infracțiunile silvice, măsurile ce trebuie luate în vederea prevenirii și combaterii acestora trebuie să fie prompte și eficiente. Acest scop poate fi atins și prin intervenția legii penale, pe calea aplicării răspunderii penale în baza art. 231 din Codul penal, iar în cazul lipsei componenței de infracțiune – prin intermediul răspunderii contravenționale [3, art. 122].

Este de remarcat că și Legea privind protecția mediului înconjurător are conținut sancționator și prevede că *„este interzisă și se sancționează, conform legii, vătămarea sau tăierea fără autorizația autorității centrale pentru resursele naturale și mediu a arborilor și a altor tipuri de vegetație din păduri”* [22, art. 40].

Infracțiunea prevăzută de art. 231 din Codul penal are ca **obiect juridic general** un conglomerat de relații sociale care se nasc și se dezvoltă în sfera activității persoanelor fizice și juridice care au responsabilitate în domeniul protecției mediului. La fel, se consideră că

obiectul juridic generic al infracțiunii îl formează relațiile sociale cu privire la integritatea mediului [25, p. 14].

Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale cu privire la integritatea fondului silvic și a fondului ariilor naturale protejate de stat, fondului forestier, a vegetațiilor silvice din afara fondului forestier sau din spațiile verzi [1 p. 1011].

Obiectul material al acestei infracțiuni examinate îl constituie:

- ✓ arborii sau arbuștii din fondul forestier;
- ✓ vegetațiile silvice din afara fondului forestier;
- ✓ vegetațiile silvice din spațiile verzi.

Prin arbore se are în vedere orice plantă cu trunchi înalt și puternic, lemnos și cu mai multe ramuri cu frunze care formează o coroană. La rândul său, arbustul este planta lemnoasă mai mică decât arborele, care se ramifică de la rădăcină în formă de tufă și nu formează o coroană distinctă [1, p. 1011].

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzută de art. 231 din Codul penal constă din:

- 1) fapta prejudiciabilă exprimată în acțiuni alternative de:
 - tăierea arborilor sau a arbuștilor, vegetației silvice;
 - ruperea arborilor sau a arbuștilor, vegetației silvice;
 - scoaterea din rădăcini a arborilor sau a arbuștilor, vegetației silvice;
- 2) urmările prejudiciabile sub formă de daune cauzate fondului silvic, fondului ariilor naturale protejate de stat, vegetațiilor silvice din afara fondului forestier sau din spațiile verzi;
- 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile;
- 4) locul de săvârșire a infracțiunii:
 - fondul forestier;
 - vegetații silvice din afara fondului forestier;
 - vegetații silvice din spațiile verzi.

După cum se observă, dispoziția art. 231 din Codul penal, în varianta modificată prin Legea din 06.06.2024, prevede, alternativ, câteva modalități de comitere a infracțiunii.

Pe lângă acțiunea **de tăiere**, se mai incriminează și fapta de **rupere** a arborilor și arbuștilor, precum și **scoaterea din rădăcină** a arborilor și arbuștilor.

Acțiunea de tăiere a arborilor și arbuștilor înseamnă separarea trunchiului de rădăcină și formează componenta de infracțiune atât în cazul când copacul își încetează creșterea, cât și

în cazul când, urmare a tăierii parțiale, copacul regenerează.

Acțiunea de rupere a arborilor și arbuștilor înseamnă distrugerea și deteriorarea acestora și formează componenta de infracțiune atât în cazul când copacul își încetează creșterea, cât și în cazul când, urmare a deteriorărilor parțiale, copacul regenerează.

În cazul *acțiunii de scoatere din rădăcină* a arborilor și arbuștilor reprezintă acțiunea de extragere cu tot cu rădăcină a arborelui și arbustului astfel încât aceștia își încetează în totalitate creșterea pe sectorul de teren unde erau plantați.

Este de remarcat că nu oricare tăiere, rupere și scoatere din rădăcină a arborilor și arbuștilor atrage răspunderea conform art. 231 din Codul penal, în acest sens fiind necesară ca o asemenea tăiere, rupere sau scoatere din rădăcini să aibă un caracter ilegal. În acest sens, caracterul ilegal al acțiunilor rezultă din încălcarea prevederilor unor acte normative care stabilesc regimul efectuării tăierilor sau, după caz, al scoaterii din rădăcină a copacilor, în fondul silvic sau în fondul ariilor naturale protejate de stat.

Principalul act care reglementează regimul de tăiere, conservare, recoltare din fondul silvic este Legea regnului vegetal, care statuează că persoanele juridice sunt obligate să nu efectueze tăieri neautorizate ale arborilor și arbuștilor [23, art. 12 lit. c)].

Conservarea și protecția obiectelor regnului vegetal se asigură prin: a) stabilirea regulilor și normelor de conservare și de protecție; b) reglementarea folosinței lor; c) prevenirea, sistarea și interzicerea folosinței neautorizate sau cu încălcarea a regulilor de folosință; d) includerea speciilor de plante rare, vulnerabile și periclitate în Cartea Roșie a Republicii Moldova, precum și în Lista speciilor de plante cu regim special de protecție [23, art. 14].

Recoltarea masei lemnoase în procesul de tăiere a vegetației silvice se efectuează în baza autorizației eliberate de organele specificate mai jos la lit. a)-h) pentru următoarele tipuri de tăieri: a) tăieri de regenerare, de reconstrucție ecologică, de conservare, de îngrijire, de conducere și de igienă în fondul forestier de stat - de către Inspectoratul Ecologic de Stat; b) pentru alte tăieri decât cele prevăzute la lit. a): tăieri de igienă rase; lucrări de igienizare (curățarea de rupturi și doborâturi); tăieri de reconstrucție a arborilor tineri de valoare scăzută; tăieri de îngrijire a arboretelor ca surse de semințe; tăieri de întreținere și reconstrucție a plantajelor;

tăieri sub liniile de comunicație și rețele electrice - de către organul teritorial al Inspectoratului Ecologic de Stat; c) pentru tăierile efectuate pe terenurile din fondul silvic (forestier), care nu sunt gestionate de organele silvice de stat - de către Inspectoratul Ecologic de Stat; d) pentru tăierile de arbori vătămați în urma calamităților naturale, avariilor sau în cazul lichidării focarelor active de boli și vătămători în fondul forestier - de către agențiile sau inspecțiile ecologice, în baza recomandărilor comisiei constituite din reprezentanții agențiilor sau inspecțiilor ecologice, deținătorilor de terenuri respective, autorității silvice centrale și ai altor autorități responsabile, după caz; e) pentru tăierile de arbori vătămați în urma calamităților naturale și în cazul lichidării focarelor active de boli și vătămători în pădurile incluse în fondul ariilor naturale protejate de stat - de către Inspectoratul Ecologic de Stat, în baza recomandărilor comisiei constituite din reprezentanții Inspectoratului Ecologic de Stat, agențiilor sau inspecțiilor ecologice, Academiei de Științe a Moldovei, autorității silvice centrale sau ai unităților silvice teritoriale [23, art. 26].

De asemenea, conform Codului silvic, gestionarii de terenuri din fondul silvic (forestier) sunt obligați să execute lucrările prin metode care ar asigura păstrarea funcțiilor de protecție a pădurilor, precum și condițiile optime pentru regenerarea arboreturilor [6, art. 29].

Folosirea pădurii se efectuează în limitele normativelor științific argumentate, determinate în baza amenajamentului silvic, inventarierii și cercetării fondului forestier. Volumul anual de recoltare a masei lemnoase la produsele principale se stabilește pe fiecare unitate de producție, în limita posibilității prevăzută de amenajamentele silvice [6, art. 34].

Recoltarea masei lemnoase prin tăieri de regenerare (tăierea arboreturilor exploatabile) se efectuează în toate pădurile (cu excepția pădurilor rezervațiilor, pădurilor parcurilor naționale, pădurilor monumente ale naturii, pădurilor de importanță științifică sau istorico-culturală, plantațiilor silvice cu pomi fructiferi, pădurilor urbane, pădurilor din prima și a doua zonă de protecție sanitară a surselor de alimentare cu apă și a stațiunilor balneare, pădurilor antierozionale) [6, art. 36].

Potrivit Hotărârii Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la autorizarea tăierilor în fondul forestier și vegetația forestieră din afara fondului forestier, volumul anual de recoltare a masei lemnoase prin tăieri de produse principale se

stabilește pe fiecare unitate de producție, în limita posibilității prevăzută de amenajamentele silvice [15].

Tăierile de produse principale și de reconstrucție ecologică în fondul forestier sunt autorizate de către Inspectoratul Ecologic de Stat. Tăierile de produse principale și de reconstrucție ecologică se efectuează în corespundere cu Regulamentul efectuării tăierilor silvice în păduri, aprobat de autoritatea silvică centrală [6, art. 36].

Tăierile de îngrijire și conducere în fondul silvic (forestier) se efectuează în conformitate cu îndrumările tehnice privind îngrijirea și conducerea arborelui din fondul forestier al Republicii Moldova, elaborate și aprobate de autoritatea silvică centrală. Tăierile pe terenurile din fondul silvic (forestier) care nu sunt gestionate de organele silvice de stat se efectuează în limita posibilităților de recoltare prevăzute de amenajamentele silvice, iar în lipsa acestora - în baza delimitării și inventarierii suprafețelor de către specialiștii silvicultori ai deținătorilor funciari sau de către structurile teritoriale ale autorității silvice centrale [1, p. 1012-1013].

Concluzionând, rezultă că, în cazul nerespectării prevederilor normative menționate mai sus, vom fi în prezența componentei de infracțiune de tăiere ilegală a vegetației silvice.

Infracțiunea prevăzută la art. 231 din Codul penal este o infracțiune materială. Ea se consideră consumată din momentul survenirii daunelor cauzate fondului silvic sau fondului ariilor naturale protejate de stat, fondului forestier, a vegetațiilor silvice din afara fondului forestier sau din spațiile verzi.

Un semn principal al laturii obiective a infracțiunii prevăzută de art. 231 din Codul penal îl reprezintă **daunele provocate urmare a comiterii infracțiunii**. Este necesar de remarcat că prin daună se înțelege cauzarea daunei mediului natural înconjurător, în genere, cât și unor subiecți ai mediului natural sau omului și crearea unui pericol real de cauzare a unei asemenea daune [7].

Cu privire la **victima daunei** ecologice în literatura juridică de specialitate au existat controverse, respectiv: dacă victima unei asemenea daune este mediul sau omul. Există opinii conform cărora mediul este considerat cauza poluării și nicidecum victima pagubelor, iar alți autori consideră că dauna ecologică este provocată mediului de către om [13, p. 111-116].

Subsecvent, în ipoteza prevăzută la lit. b) art. 231 din Codul penal, este obligatoriu ca mărimea daunelor cauzate fondului silvic sau

fondului ariilor naturale protejate de stat să se exprime în proporții ce depășesc 500 de unități convenționale.

Tarifele de calcul al cuantumului despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin tăierea ilicită sau vătămarea arborilor și arbuștilor până la gradul de încetare a creșterii lor prevăd că „*arborele și arbustul se consideră vătămăți până la gradul de încetare a creșterii în cazul în care tulpina arborelui este vătămăată în volum ce depășește 30 la sută din circumferință (până la masa lemnoasă) sau dacă coroana arborelui, arbustului sau sistemul radicular al acestora este vătămăat mai mult de 1/3 din volumul lui total ori este distrus*” [6, Anexa 1].

Tarifele de calcul al cuantumului despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin tăierea ilicită sau vătămarea arborilor și arbuștilor care nu întrerup creșterea lor prevăd că, „*arborele și arbustul se consideră vătămăți, fără încetarea creșterii lor, în cazul în care tulpina, coroana sau sistemul radicular al arborelui, arbustului este vătămăat până la 1/3 din volumul total*” [6, Anexa 2].

Tarifele de calcul al cuantumului despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin distrugerea și vătămarea culturilor silvice, arboreturilor tinere provenite prin regenerare naturală, semințișului natural și preexistent de pe suprafețele destinate reîmpăduririi prevăd că „*...în cazul distrugerii și vătămării culturilor silvice, arboreturilor tinere provenite prin regenerare naturală, semințișului natural și preexistent de stejar, fag, frasin, arborilor și arbuștilor de conifere, decorativi, nuciferi, precum și fructiferi sălbatici, în pădurile de orice categorie, cuantumul despăgubirilor se calculează conform tarifelor indicate majorate de două ori. În cazul distrugerii și vătămării masive a culturilor silvice, arboreturilor tinere provenite prin regenerare naturală, semințișului natural și preexistent (când sunt distruse și vătămăate până la 50 la sută din numărul plantelor), cuantumul despăgubirilor se calculează conform tarifelor indicate, ținându-se cont de procentul vătămării*” [6, Anexa 3].

Tarifele de calcul al cuantumului despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin distrugerea și vătămarea puietilor și butașilor din pepiniere și plantații silvice prevăd că „*...în cazul pricinuirii prejudiciului secțiilor de semănături ale pepinierei, cuantumul despăgubirilor se calculează prin înmulțirea prețului de desfacere a puietilor, majorat de cinci ori cu norma stabilită a densității lor la un hectar și cu suprafața pe care puietii au fost distruși sau vătămăți. În cazul distrugerii (tăierii) și vătămării care nu întrerupe creșterea*

arborilor sau arbuștilor din plantațiile cu o vârstă de peste 10 ani, cuantumul despăgubirilor se calculează conform tarifelor stabilite în anexele nr. 1 și 2” [6, Anexa 4].

Rezumând cele descrise, organului de urmărire penală îi revine sarcina ca, prin intermediul Inspectoratului pentru protecția mediului, să evalueze daunele cauzate în conformitate cu anexele enunțate supra.

De exemplu, într-o speță pe faptul tăierii ilicite a vegetației forestiere dintr-un parc de cultură și odihnă din mun. Chișinău, care face parte din fondul ariilor naturale protejate de stat, prejudiciul cauzat mediului înconjurător a constituit 15.000 de lei.

Prin urmare, pe caz a fost adoptată ordonanța de clasare a procesului penal în cauză pe motivul că prejudiciul cauzat nu depășea 500 unități convenționale. Totodată, pe caz a fost pornit un procesul contravențional în baza art. 122 alin. (1) din Codul contravențional, tăierea ilegală sau vătămarea arborilor și arbuștilor.

De remarcat că, în ipoteza prevăzută că tăierea, ruperea sau scoaterea din rădăcină a vegetației silvice se realizează de către o persoană responsabilă de protecția și paza vegetației silvice, nu este obligatoriu ca mărimea daunelor, cauzate fondului silvic sau fondului ariilor naturale protejate de stat să se exprime în proporții ce depășesc 500 de unități convenționale.

Un alt element important la calificarea infracțiunii analizate îl reprezintă **locul săvârșirii infracțiunii**, care are un caracter obligatoriu. Astfel, nu oricare tăiere ilegală de arbori și arbuști poate intra sub incidența art. 231 din Codul penal, este necesar ca această faptă să fie săvârșită pe teritoriul:

- fondului forestier;
- vegetațiilor din afara fondului forestier;
- vegetațiilor din spațiile verzi.

Fondul forestier cuprinde pădurile, terenurile destinate împăduririi, terenurile afectate gospodăriei silvice, precum și terenurile neproductive incluse în amenajamentele silvice sau în Cadastrul funciar ca păduri și/sau plantații forestiere. Fondul forestier cuprinde toate pădurile, indiferent de tipul de proprietate și forma de gospodărire” [6, art. 2].

Vegetația din afara fondului forestier include: a) perdelele forestiere de protecție amplasate pe terenurile cu destinație agricolă; b) perdelele forestiere de protecție și plantațiile de arbori și arbuști situate de-a lungul căilor de comunicație și pe terenurile fondului acvatic; c) grădinile botanice, dendrologice și zoologice,

spațiile verzi ale localităților urbane și rurale” [6, art.2].

Nu se includ în fondul silvic (forestier) nici în fondul ariilor naturale protejate de stat: 1) parcul, adică spațiul verde, cu suprafața de peste 20 de hectare; 2) pădurea-parc, adică spațiul verde rezultat din amenajarea pentru odihnă și agrement; 3) grădina; 4) scuarul; 5) spațiile verzi din cuprinsul arterelor de circulație, adică aliniamentele de arbori și fâșii de vegetație cu lățime diferită, în funcție de caracterul și importanța arterei, pentru ameliorarea ambianței urbane și aspectului estetic al căilor de circulație etc.

Nu face parte din spațiile verzi ale localităților urbane și rurale vegetația inclusă în fondul silvic, precum și în fondul ariilor naturale protejate de stat.

Prin spațiul verde al localităților urbane și rurale se înțelege sistemul armonizat arhitectural, format din elemente ale complexelor peisagistice intravilane și extravilane ale localităților urbane și rurale (*peisaje naturale, sectoare ale cursurilor de apă și bazine acvatice, construcții rutiere, horticoale, locative*), important din punct de vedere estetic, biologic și ecologic, care include, de regulă, o comunitate de vegetație [19, art. 5].

Fondul ariilor naturale protejate de stat include obiectele și complexele naturale cu valoare primordială incontestabilă pentru conservarea biodiversității și habitatelor naturale, pentru studierea proceselor naturale, restabilirea echilibrului ecologic și pentru educația ecologică a populației [18, art. 3, art. 4].

De reținut că, anterior modificărilor operate în art. 231 din Codul penal prin Legea din 06.06.2024, pentru a interveni răspunderea penală era necesar ca fapta de tăiere ilegală a arborilor și arbuștilor să fie săvârșită doar pe teritoriul fondului silvic sau al fondul ariilor naturale protejate de stat.

De exemplu, într-o altă speță, *pe faptul tăierii ilegale a vegetației forestiere în luna martie 2023, din zona adiacentă carosabilului din mun. Chișinău, care este atribuit la spațiu verde, teritoriu protejat de Legea cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale, prejudiciul cauzat mediului fiind 75.000 de lei, constituind o sumă care depășește 500 unități convenționale, s-a dispus soluția de clasare a cauzei penale, pe motiv că sectorul în cauză nu reprezenta fond forestier și nici nu este atribuit la fondul ariilor naturale protejate de stat.*

Începând cu 07.09.2024, data intrării în vigoare a modificărilor la art. 231 din Codul penal,

asemenea situații vor fi evitate, deoarece vor cădea sub incidența infracțiunii în cauză toate acțiunile ilegale de tăiere a arborilor și arbuștilor, chiar dacă aceștia se află în afara fondului forestier sau se află pe teritoriul spațiilor verzi.

Latura subiectivă a infracțiunii prevăzută la art. 231 din Codul penal se caracterizează prin intenție directă sau indirectă. Motivele infracțiunii pot fi următoarele: răzbunare, motive huliganice, năzuința de a acapara terenul în vederea amplasării unor edificii, construirii drumurilor, efectuării săpăturilor, interesul material presupunând obținerea unei remunerații materiale pentru executarea comenzii etc. [1, p.1018].

Subiectul infracțiunii specificate la art. 231 din Codul penal este: 1) persoana fizică responsabilă care, în momentul săvârșirii infracțiunii, a împlinit vârsta de 16 ani; 2) persoana juridică. În afară de aceasta, în ipoteza consemnată la lit. a) art. 231 din Codul penal, subiectul trebuie să aibă calitatea specială de persoană responsabilă de protecția și paza vegetației silvice [7].

În acest sens, conform art. 56 din Codul silvic, autoritatea silvică centrală, alți gestionari de terenuri în fondul forestier și autoritățile administrației publice locale asigură paza fondului silvic și a vegetației forestiere din afara fondului silvic împotriva tăierilor ilegale și altor acțiuni dăunătoare, rezultând că acestora le revine obligația de protecție și pază a vegetației forestiere [1, p. 1019].

Practicienilor le revine misiunea de a stabili, în baza probatoriului acumulat și în corespundere cu criteriile stabilite de lege, dacă fapta săvârșită cu vinovăție de făptuitor și prevăzută de legea penală prezintă sau nu gradul de pericol social necesar pentru caracterizarea acesteia ca infracțiune.

Reieșind din noua incriminare a faptei de tăiere ilegală a vegetației silvice, nu se va mai putea invoca imposibilitatea apărării vegetației prin metoda răspunderii penale pe motivul imperfecțiunii legii, fiind instituit un mecanism eficient de protecție împotriva faptelor care aduc atingere ecosistemului forestier.

Concluzii

Republica Moldova, prin transpunerea prin intermediul răspunderii penale a Directivei nr. 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal, a făcut aplicabile dispozițiile din dreptul Uniunii Europene privind protecția mediului.

Actuala dispoziție a art. 231 din Codul penal completează legislația internă privind protecția mediului și trage un semnal de alarmă asupra faptelor grave care aduc atingeri mediului și împotriva cărora trebuie pregătit un arsenal de sancțiuni mai severe.

Incrimînările cuprinse se raportează la nerespectarea anumitor dispoziții legale care reglementează aspecte importante specifice ale gestionării fondului forestier și protecția mediului, în general, dispoziții care constituie implementarea reglementărilor în materie ale Uniunii Europene.

Referințe bibliografice

1. Brînza S., Stati V. *Drept penal. Partea specială. Vol. I.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1062 p.
2. *Budayeva împotriva Rusiei*, hotărârea din 20 martie 2008. <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=002-2091> (vizitat 30.06.2024).
3. Codul contravențional al Republicii Moldova. Nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 218.
4. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129.
5. Codul penal al Republicii Moldova în redacția Legii nr.136 din 06.06.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 245-246.
6. Codul silvic al Republicii Moldova. Nr. 887 din 21.06.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 887.
7. Comentariu la Codul penal al Republicii Moldova. Partea specială. https://www.academia.edu/7140742/Comentariu_la_codul_penal_al_republicii_moldova_partea_speciala_conspecte_md (vizitat 01.07.2024).
8. Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, semnată la Roma la 04.11.1950. https://prd-echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_ROM (vizitat 30.06.2024).
9. Decizia-cadru 2008/841/JAI privind lupta împotriva crimei organizate, publicată în Jurnalul Oficial al UE, L300, p. 42-45. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32008F0841> (vizitat 29.06.2024).
10. Directiva 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0099&from=SL> (vizitat 28.06.2024).
11. Directiva 2004/35/CE privind răspunderea pentru mediul înconjurător din 21.04.2004. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004L0035-20130718&from=EN> (vizitat 26.08.2024).
12. Duțu M. *Dreptul sancționator al mediului*. <https://www.ueb.ro/drept/master/diim/DREPT%20SANC-TIONATOR%20NOTE%20DE%20%20CURS.pdf> (vizitat 29.06.2024).
13. Duțu M. *Tratat de dreptul mediului*. Ediția a III-a. București: C.H. Beck, 2007. 1152 p.
14. Hotărârea 1 a Conferinței Ministeriale din Helsinki, 1993. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/dreptul-mediului/capitolul-vi-protectia-juridica-a-fondului-forestier> (vizitat 01.07.2024).
15. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la autorizarea tăierilor în fondul forestier și vegetația forestieră din afara fondului forestier. Nr. 27 din 19.01.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 19-21.
16. Legea privind plata pentru poluarea mediului. Nr. 1540 din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr.54-55.
17. Legea cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova. Nr. 325 din 15.12.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 21-24.
18. Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat. Nr. 1538 din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 66-68.
19. Legea cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale. Nr. 591 din 23.09.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 133-134.
20. Legea pentru ameliorarea prin împădurirea terenurilor degradate. Nr. 1041 din 15.06.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 141-143.
21. Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului. Nr. 835 din 17.05.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 1-2.
22. Legea privind protecția mediului înconjurător. Nr.1515 din 16.06.1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 10.
23. Legea regnului vegetal. Nr. 239 din 08.11.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 40-41.
24. Lupan E. *Dreptul mediului. Partea specială: tratat elementar*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1996. 535 p.
25. Manta C. *Infrațiunile în domeniul mediului. Privire generală*. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Seria Științe Juridice*, 2009, nr. 2, p. 14.
26. *Oneryildiz împotriva Turciei (MC)*, nr. 48939/99, hotărârea din 30.11.2004. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94146> (vizitat 01.07.2024).
27. Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pe perioada 2023-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 55 din 17.02.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 85-86.